NUM XXXVII

w PIĄTEK DNIA 12. WRZESNIA ROKU 1783

Z Wilna dnia 12. Września.

Dzwony tuteyſzych Kościołow ogłosiły Smierć Jeymci Pani Urſzuli z Morikonich *Kościałkowſkiey* Stolnikowey Wiłkomirſkiey, Szambellanowey, ktòra SS. Sakramentami opatrzona dnia 1. tego miesiąca w Dobrach ſwoich *Polepie* zwanych świat ten pożegnała.

Z Londynu dnia 1. Sierpnia.

W przeszłą ſobotę, Xiąże *Wilhelm Henryk*, trzeci Syn Króleſtwa Jchmciow, wyiechał z tuteyſzey Stolicy, i przybył do Szpitalu morſkiego do *Greenwich*, gdzie był przyimowany od *Hugh Palliſera*, tamecznego Gubernatora. Obeyrzawſzy tam różne części tego wſpaniałego Funduſzu, puścił się tenże

królewic w dalszą podróż, na statku nazwanym *Xiężna Augusta*, do *Niemiec*, do miasta *Stade*. Za powrotem tu ztamtąd, w iednym lub dwóch leciech; będzie uczyniony Porucznikiem morskim, ażeby tym sposobem powoli szedł do naywyższych stopniów służby morskiey. Tym czasem, ma on iuż w narodzie wielki szacunek dobroci swego serca i rozumu. Pokazała się ona w kilku okolicznościach z niemałym iego honorem, a mianowicie w okoliczności następuiącey. Przechadzaiąc się raz, dwa temu tygodnie, w *Windsor*, z Królestwem Jchmć i Familią Królewską; w pośrzod wielkiego nacisku ludu, postrzegł tam iednego Officera z służby morskiey: pobiegł więc wnet do niego, uciskał go, i prezentował go zaraz Królowi Jmci, Oycu swemu, mówiąc te słowa: *Ten mężny Officer, Nayiaśnieyszy Panie, był Porucznikiem na tym samym okręcie, na którym i ia służyłem: ma on żonę, troie dzieci, a tylko bierze trzy Szelingi na dzień. Prezentuię go W. K. Mci, iako mego przyiaciela.*

Dnia wczorayszego, Kompania *Indyiska* odebrała przez *Konstantynopol* listy z *Bassory*, donoszące, iak słychać, że woysko *Angielskie* wysłane z *Europy*, i wysadzone na brzegu *Malabarskim*, pod Komendą Generała *Mathews*, zabrało cały kray *Bidenoure* i z iego Stolicą; dla którey straty *Tippou-Saib*, syn *Hyder-Alego*, miał wyniść z kraiu *Carnatic*, gdzie miał Teatrum woienne, i iść na ratunek swoich własnych kraiow. Wszakże ani Dwór, ani Kompania, nic ieszcze o tak ważney nowinie nie ogłosiły.

Z Londynu dnia 8. Sierpnia

Chodzi tu poręku i ma być prawdziwy stan dochodow rocznych Królestw *Europeyskich* redukowany na *Szterlingi*, a ten iest następuiący: *Wielka-Brytania* 15,000,000. *Irlandya* 1,000.000. *Francya* 16,000,000. *Hiszpania* 9,000,000 *Portugalia* 5,400,000. *Sardynia* 1,500,000. *Neapol* 1,800,000. *Turcya* 8,900,000. *Austrya* 7,000,000. *Prusy* 4,000,000 *Polska* 500,000 *Rossya* 5.000,000. *Szwecya* 2,000,000. *Dania* 2,000,000. *Holandya* 5,000,000.

Z Werſalu dnia 31. Lipca.

Ceſarz Jmć, dał iuż oſtateczne od ſiebie iak naymocnieyſze zapewnienia, że nie myśli zaczynać woyny: z czego obiecuią tu ſobie, że pogodzenie *Roſſyi z Portą*, nie będzie miało wielkich trudności. Jeżeli to do ſkutku przyidzie; Miniſter *Francaſki de Vergennes*, nabędzie nowey chwały, za powtórne zaſpokoienie woyny w *Europie*, która miała ſię zaiąć od *Wſchodu i Pòlnocy*.

Z Paryża dnia 2. Sierpnia.

Dnia 24. Lipca przybiegł do Dworu Kuryer, przyſłany od Hrabi *Hektora*, Komendanta Portu *Breſteńſkiego*, i przywiozł świadectwa od wſzyſtkich Officerów Eſkadry Hrabi *de Graſſe*, złożone przed wyznaczonemi na to Komiſarzami od Króla Jmci: z czego ſpodziewamy ſię, że wkrótce dowiemy ſię, którzy z Officerow naſzych przewinili w ſławney owey naſzey przegraney morſkiey bitwie, dnia 12. Kwietnia roku przeſzłego.

Już ieſt rzecz pewna, że miaſto *l' Orient* będzie portem wolnym, i że przytym wſzyſtkie okręty przychodzące z *Indyi*, nie będą mogły gdzieindziey towarow ſwoich ſkładać, iak w tymże porcie. To Dworu poſtanowienie, uczyni to miaſto barzo bogatym, mianowicie przez mnoſtwo ſtatkow *Amerykańſkich*, które tam zawiiać będą; i nie tylko ſamo miaſto, ale i cała ta część Prowincyi *Bretannii*, znacznie wzbogaci ſię.

Z Werſalu dnia 2. Sierpnia.

Miniſter *Roſſyiſki* podał Dworowi naſzemu d. 22. Lipca Manifeſt Jmperatorowey Jeymci *Roſſyiſkiey* względem *Krymu*, który taż Monarchini w moc ſwą zabiera.

Z Paryża dnia 5. Sierpnia.

Mieliśmy tu od 3. dni nieznośne upały, co można miarkować z tego, że *Thermometrum*, dnia zawczorayſzego i wczorayſzego, ſtało na 30. ſtym graduſie, barzo bliſko dochodzącym do owego gorąca w roku 1753. iakiego nigdy *Paryż* nie miał w wieku teraznieyſzym. Burza nawet wielka, która tu była dnia 3. po południu, i trwała cały wieczór i przez część nocy, nie mogła należycie ochłodzić powietrza.

Z Leydy dnia 2. Sierpnia. Eskadra *Rossyiska*, maiąca 11. okrętów szeręgowych i 5. Fregat, popłyneła z Portu *Cronstadt* na morze *Srzodziemne*. Nowina ta, ogłoszona w listach *Londynskich* (które przydaią, iż taż Eskadra nie zadługo przypłynie do portu *Angielskiego* *Dunes*) potwierdza się ieszcze przez listy pisane z *Kopenhagi*, które donoszą: „ że ieden okręt, „ przybyły dnia 9. Lipca do „ *Helsingör*, oznaymił tam, iż „ Flota *Rossyiska* złożona z 10. „ okrętów szeręgowych i z 5. „ Fregat, popłyneła z *Cronstadt* „ na morze *Srzodziemne*. „

DONIESINIE z WILNA

W Drukarni tuteyszey J. K Mci nayduią się Kśięgi nastepuiące. *1. Trwałość Królestw albo ich smutny upadek przez X. Maichrowicza Tom IV. 2. Tacita tom czwarty niedawno z druku wyszły.* 3. *Missya Apostolska albo Kazania Missyine przez X. Fabianiego Kanonika Kaliskiego Tom III.* 4. *Prawa z statutu W. X L.*

DONIESIENIE z KROLEWCA

Sławny Gabinet Historyi Naturalney, czyli zbior rzeczy nayciekawszych w Naturze, Kunsztach i w Starożytności, należący do J. P. Fryderika Saturgusa *Konsyliarza Komercyalnego i Negocyanta tuteyszego, podług zaszley na dniu 22. Maja w Roku teraznieyszym między nim i Jnteressantami umowy w przytomności Deputata Komercyalnego Kollegium J. K. Mci Pruskiego* plus offerenti *przedany będzie. Termin zaś do tego iedyny i szczegulny wyznaczony iest na dniu 27. Pazdziernika w roku teraznieyszym, o godzinie wtórey z południa w ogrodzie Saturgusowskim, w którym się ten Gabinet znayduie. Specyfikacya drukowana, czyli opisanie tego Gabinetu tu w Królewcu u Komisarza Sprawiedliwosci J. P.* Dalkowskiego, *w Berlinie zaś, w Hamburgu, Warszawie, w Wilnie i w Grodnie u Direktorow Gazet tamecznych znaydować się będzie. Dan w Królewcu dnia 9. Lipca 1783.*

NUM XXXVII.

SUPLEMENT

DO GAZET WILENSKICH

w PIĄTEK DNIA 12. WRZESNIA ROKU 1783.

Z Trypolu w Barbaryi dnia 15. Maia. Bey nasz iuż od mieśiąca po kraiu swoim maszeruie, z woyskiem złożonym z 5. blisko tysięcy ludzi, dla wybierania podatków, i uśmierzania buntuiących się. Wyprawa ta dobrze mu się powiodła do tego czasu, i każdy z obywatelow chętnie mu iaki prezent ofiarował, przy iego odiezdzie. Konsulowie także *Europeyscy*, wiedząc zwyczay kraiow *Wschodnich*, poszli za tym przykładem, ofiaruiąc mu, albo iaką bogatą sztukę aksamitu, albo inny iaki kosztowny podarunek. Dnia 18. Kwietnia, gdy on stanoł obozem o 6. godzin drogi od miasta, wszyscy ci konsulowie udali się do niego z powinszowaniem, naylepiey w tey okoliczności Bey się obszedł z Panem *Warnsman*, Konsulem *Hollenderskim*, któremu kazał wystawić wspaniały namiot naprzeciwko swego.

Z Carogrodu dnia 3. Lipca.

W pośrzod niepewności co do pokoiu i woyny, zawarcie Traktatu handlowego, byłoby pewnym dowodem zamysłów spokoynych między Państwami traktuiącemi, gdyby w samym czasie podpisania tegoż Traktatu, nieprzyszła tu wiadomość, że woysko *Rossyiskie* wzieło w swoię moc Państwo *Krymskie*, na mocy uczynioney rezygnacyi od Hana *Sahin Guerai*. Tym czasem iednak wszczęte świeżo na tey Połwyspie powietrze, iako też i po innych Prowincyach Państwa *Ottomańskiego*, niedopuściło Reymentom *Ross-*

ſyiſkim na niey ſię rozſzerzać; i po kilku mieyſcach, kommunikacyą ſobie przeciely. W Miaſtach *Kertcz i Jenikale* poſtanowiono, iak upewniaią, popalić wſzyſtkie domy, a na tym mieyſcu chorych pod namiotami poſtawić; gdyż prawie we wſzyſtkich wſiach *Krymu* panuie morowa zaraza. Tu nawet w naſzey Stolicy, na ſamym Przedmieściu *Pera,* wielkie barzo czyni ſzkody; i ieſzcze dowiaduiemy ſię, że poczowſzy ztąd, aż do *Alepu,* żadney nie maſz wioſeczki, ktòraby od tey plagi była uwolniona.

Tym czaſem *Roſſya* iuż odbiera zyſki z ſwego nowego Traktatu handlu: naywiękſzą ze wſzyſtkich dla niey w tym korzyścią ieſt, że znieſione ſą dla niey wſzyſtkie *Monopolia* lub kompanie uprzywileiowane, które tu były. Kompania tuteyſzych kupcow płóciennych, zyſkiwała tu bliſko ſta od ſta na ſwoich towarach, przedaiąc w ſklepach po 11. piaſtrow iednę *Pikę,* ktòrą od *Anglikow* po 6. piaſtrów kupowała. Wſzakże naywięcey ſzkodować będzie kompania żelażem handluiących, przez to znieſienie ſwego przywileiu, która po więkſzey części z ſamych *Turkow* była złożona. Nie zadługo po podpiſaniu Traktatu handlowego, przywieziono tu znaczną kwotę żelaza z *Taganroku,* dla Domu kupieckiego *Roſſyiſkiego,* będącego w tey Stolicy, pod imieniem *Sidney, James,* i kompanii Ten Dom, gdy zniżył zaraz cenę żelaza; wchodzący do tego handlu kupcy i rzemieślnicy, zbuntowali ſię wnet przy pomocy kilku *Janczarow,* i pociągneli do więzienia tych, ktòrzy żelazo tanio przedawali: Wſzakże na przekładania Miniſtra *Roſſyiſkiego,* wziętych do więzienia zaraz uwolniono; a dowodzcom gwałtu powiedzieć kazano, że za drugi taki poſtępek głową będą karani.

Chwianie ſię *Porty* względem czynienia dalſzych krokow o Państwo *Krymſkie,* daie także czas woyſku *Roſſyiſkiemu* do coraz więkſzego tam umacniania ſię W *Golfie Cherchona* między *Balaklawą i Kosloffem,* wybudowano ieden warſztat, z którego niezadługo wyni-

dzie na morze okręt ieden *Rosſyiſki* od 74. armat. Port, w którym ten warſztat ieſt wyſtawiony, nazywaſię *Acharſki*, ieden z naylepſzych Portów *Krymſkich*, i leży o 3. mile od Rezydencyi Hana *Baciesaray*, między barzo pięknemi laſami dębowemi, gdzie pełno ieſt drzewa potrzebnego do żeglugi. W tym ſamym mieyſcu rezyduie Amirał *Klokotczoff*, maiący Komendę nad Flotą *Azowſką*.

Nie przeſtaie i *Porta* z ſwoiey ſtrony gotować ſię do woyny: z 7. okrętów, które w tych dniach wyſzły na *Morze Czarne*, dwa popłynęły dla wyczyſzczenia Portu *Tschengone Eſkeleſe*; inne dwa udałyſię po miedź do *Trebiſondu*, ieden po drzewo do budowy do *Sinope*; a dwa do *Akermanu* po zboże.

Przyiechał tu Pan *de Heydenſtam* w charakterze Miniſtra od Dworu *Szweckiego*: będąc w *Smirnie* zaślubił ſobie córkę Pana *de Hochepié* Konſula *Hollenderſkiego*.

Z Sztokolmu dnia 11. Lipca

Dnia zawczorayſzego o godzinie 4. zrana, Monarcha naſz, w doſkonałym zdrowiu, mianowicie co do złamania lewey ręki, powrócił morzem z tey podróży, którą odprawował do *Finlandyi*. O południu, udał ſię razem z Krolową Jeymcią, z Senatorami, i z całym Dworem, do Kaplicy Zamkowey, gdzie ſpiewane było *Te DEUM Laudamus*, na podziękowanie P. BOGU za ſzczęśliwy powrót i przywrócenie zdrowia. Przy końcu Nabożeńſtwa, Senator Baron *Karol Sparre*, Gubernator tuteyſzey Stolicy, opowiedział Królowi Jmci to poſtanowienie, które uczyniło miaſto *Sztokolm*, dla uwiecznienia pamiątki zachowania Króla Jmci przy zdrowiu, naznaczaiąc Summę 72,000. Talerow miedzianych, czyli 4,000. Rixtalerów na wieczne utrzymywanie w Szpitalu-Królewſkiw kilku łóżek, dla leczenia darmo tych, ktorzyby maiąc ręce lub nogi złamane, chcieli tam być leczonemi. Przyiął mile Król Jmć to poſtanowienie, i przydał ieſzcze to ſwoie żądanie, aby te Łożka nazwane były *Łożkami de Loulais*, z przyczyny, iż ten przypadek, który miał Król Jmć w złamaniu ręki, przytra-

ſił ſię w obozie *de Loulais* niedaleko miaſta *Tavaſtehus*.

Co ſię tycze widzenia ſię Monarchy naſzego z Jmperatorową *Roſſyiſką*, nic więcey o tym nie wiemy, iak tylko to, że przy tymże widzeniuſię, były rozmaite rozrywki; gdyż Jmperatorowa Jeymć kazała była wcześnie wyſtawić w mieście *Fridericks Ham* Pałac na prędce drewniany, bogato ozdobiony, i razem Teatrum, na którym grali Aktorowie *Francuſcy*.

Z Petersburga dnia 31. Lipca.

Dwór naſz podał do wiadomości publiczney opiſanie podróży do *Finlandyi*, i widzenia ſię Jmperatorowey Jeymci z Królem Jmcią *Szweckim* w *Fridericks Ham*. Pierwſzy nocleg Jmperatorowa Jeymć miała dnia 26. Czerwca w *Oſinowaia Roſtſcha* w pałacu Ceſarſkim, drugi w *Wiburgu*; a trzeciego dnia, to ieſt, 28. Czerwca, o godzinie 9. wieczorem, przybyła do *Fridericks Ham*; gdzie tak iak i w *Wiburgu*, witana była biciem z armat, i dzwonieniem we wſzyſtkie dzwony; i wieczorem też miaſta były illuminowane. Dnia 29. o godzinie 7. w wieczor, ogłoſzono przybycie Króla Jmci *Szweckiego*, pod imieniem *Hrabi Gockiego*. W krótce potym ten Gość oddał wizytę Jmperatorowey Jeymci, i iadł z nią kolacyą maiąc oraz przy ſobie, Hrabię *de Kreutz* naypierwſzego ſwego Miniſtra, Koniuſzego *d' Eſſen*, Marſzałka *Taube*, i Szambelana *d' Ahleſeld*. Dnia 30. Duchowieńſtwo i Szlachta *Szwecka*, ziechawſzy z zagranicy dla przywitania Jmperatorowey Jeymci, miały honor być przypuſzczonemi do pocałowania ręki. Tegoż dnia około południa, Hrabia *Gocki* iadł obiad u Jmperatorowey Jeymci, i powrócił potym do ſwoiey rezydencyi. O godzinie 5. wieczorem, był znowu tenże Gość u Dworu, i wpuſzczony do Appartamentow wewnętrznych Jmperatorowey Jeymości, miał z nią konferencyą do godziny bliſko ſiódmey. Na ten czas Jmperatorowa Jeymć i Król Jmć, wſzedſzy do Sali Audyencyonalney, byli tam przytomnemi zebranym licznie dyſtyngwowanym oſobom, grom &c.